PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

ISSN 1308 - 2922 Sayı/*Number* 5 Ocak/January 2010

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Nesrin IŞIKOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

İngilizce Düzeltme
Yrd. Doç. Dr. Yavuz ÇELİK

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ÇAVUŞ ALTINTAŞ

Baskı
Dijital Düşler
Basım San. ve Tic. A.Ş.
+90 212 279 64 44

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Kampusu 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Danışma ve Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe İRMİŞ	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ertuğrul İŞLER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hafize MEDER ÇAKIR	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Asuman DUATEPE AKSU	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN	Pamukkale Üniversitesi

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayten ER	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati AKYOL	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İnan ÖZER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Kubilay AKTULUM	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TANYELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Sevinç Özen GÜÇLÜ	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Turan KAÇAR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Eşref ABAY	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Kerem KARABULUT	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ruhi SARPKAYA	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan POYRAZ	Muğla Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut ALBENİ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Tevhide KARGIN	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Onur ÖZVERİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Zihni TUNCA	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Elif ÖZER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sevinç ORHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Meryem AYAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ömer ŞEKERCİ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkay TOK	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuz KAYMAKÇI	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatma KIRMIZI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ergün ÖZTÜRK	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Birsen DOĞAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU	Dicle Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İrfan ERTUĞRUL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZKARA	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK	Pamukkale Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya

Recep DURMUŞ
Arş. Gör. Umut UYAR
Şule TURAN
Azize ŞIRALI

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Celal ŞİMŞEK **1**
"Eskiçağda Homa" Makalesi Üzerine Eleştirel İnceleme
A Critical Analysis of "Homa in the Ancient Age."

Ertuğrul İŞLER..... **17**
Mitler ve Kültürler Arası İletişim
Myths and Inter- Cultural Communication

Mehmet MEDER – Güney ÇEĞİN..... **23**
Erkek ve Kadın Dergilerinde Toplumsal Cinsiyet ve Kimlik Tartışmaları (Giddens- Eksenli Bir Çözümleme)
Gender and Identity Discussions in Man and Women Magazines: A Giddens-Based Analysis

Murat ORHUN..... **35**
Hitit Aile Hukuku ve Eski Hukuk Dönemi Roma Aile Hukuku
Family Law of Hittite & Roman Family Law of Ancient Law Period

Kasım YILDIRIM – Seyit ATEŞ..... **57**
Sınıf Öğretmenlerinin Bitişik Eğik Yazı Uygulamalarına İlişkin Görüşleri
Views of Primary Grade Teachers' in Regard to Their Instructional Practices in Handwriting

Mesiha TOSUNOĞLU – Fatih ARSLAN..... **73**
İlköğretim 5. Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Yaptıkları Sözlü Anlatım Uygulamalarının Değerlendirilmesi
The Evaluation of the Expression Applications in Turkish Courses Which are Practiced by the Fifty Grade Primary School Teachers

Nida BAYINDIR – Hatice Zeynep İNAN - Sevinç DEMİR..... **89**
Öğretmen Adaylarının Sınıfta Demokratik Ortamı Geliştirmeye İlişkin Öngörüleri
Teacher Candidates' Perspectives on Criteria to Create a Democratic Atmosphere in the Classroom

Rüya Güzel ÖZMEN – Mehrizar YAKIN – Sinan KALKAN **97**
Otistik Öğrencilerin Harfleri ve Harfleri Oluşturan Çizgileri Çizme Becerisindeki İki Farklı Performans Dönütünün Etkililiğinin Karşılaştırılması
A Comparasion of the Effectiveness of Two Different Performance Feedback on Autistic Students' Letter Writing and Letter Line Drawing Skills

Yasin ÖZKARA..... **109**
Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Düzeylerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Uygulama
An Application on Improving the Reading Levels of Students Having Difficulty in Reading

Anca Michaela DOBRINESCU..... **121**
A Modernist's Solution to the Contemporary World's Crisis
Çağdaş Dünya Krizine Modernist Bir Çözüm

A.Yasemin YALTA..... **127**
Türkiye'den Sermaye Kaçışının Önemi Üzerine
On the Importance of Capital Flight from Turkey

Beytullah YILMAZ - Harun SULAK..... **141**
Finansal ve Mali Göstergeler ile Küresel Kriz Öncesi Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler
Developments in Global Economy by Financial and Fiscal Indicators in Pre-Crisis Period

Hüseyin ŞENKAYAS - Mustafa ÖZTÜRK - Gülşah SEZEN..... **161**
Lojistik Tedarikçilerin Seçiminde Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) Yöntemi: Mondial Şirketinde Bir Uygulama
Analytical Hierarchy Process (AHP) Method in Selection of Logistics Suppliers: An Application in Mondial Company

Süleyman BARUTÇU - Sahavet GÜRDAL..... **177**
Internet Tabanlı Tedarik Zinciri Yönetimi: Internet Tabanlı Tekstil Tedarik Zincirinde Karşılaşılan Problemlerin Belirlenmesine Yönelik Pilot Bir Araştırma
The Internet-Based Supply Chain Management: A Pilot Survey for Determiningt the Challenges in the Internet-Based Textile Supply Chain

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 5, 2010, Sayfa 89-95

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIFTA DEMOKRATİK ORTAMI GELİŞTİRMEYE İLİŞKİN ÖNGÖRÜLERİ

Nida BAYINDIR[•] - Hatice Zeynep İNAN[••] - Sevinç DEMİR[•••]

Özet
Demokrasi bir yaşam biçimidir. Bireylerin demokratik değerlerle kültürlenmeleri ve demokrasiyi benimsemeleri için demokratikleşme sürecinde etkin olarak yer almaları gerekmektedir. Demokrasi bilincinin oluşabilmesi için öncelikle öğretmenlerin demokrasi bilincine sahip olmaları ve sınıflarında bizzat demokratik ortam oluşturmaları gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının sınıflarda demokrasinin yerleşmesi ve geliştirilmesine dönük öngörülerini ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun sınıflarda öğrencilerine karşı demokratik yaşantıyı yerleştirici ve geliştirici ortam hazırlamaya açık oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, adayların büyük bir çoğunluğu yaşamları boyunca zaman zaman anti-demokratik tavırlarla karşılaştıkları ve demokrasi bilincinin toplumca tam olarak iyi algılanamadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Demokrasi; Demokrasi Eğitimi; Demokratik Ortam*

TEACHER CANDIDATES' PERSPECTIVES ON CRITERIA TO CREATE A DEMOCRATIC ATMOSPHERE IN THE CLASSROOM

Abstract
Democracy is a form of life. In order to adopt democratic values and accept democracy as a part of the culture, individuals need to take an active role in the process of democratization. In order to teach students democracy teachers should create a democratic atmosphere in the classroom. The purpose of the current study is to present perspectives of teacher candidates on adopting democracy and creating a democratic atmosphere in the class. According to research findings, many of the teacher candidates are open to creating such an atmosphere to teach their students democracy. However, some of the candidates stated that they face anti-democratic attitudes of the society and the society did not gain democratic consciousness fully yet.

Key Words: *Democracy; Democracy Education; Democratic Climate*

1. Giriş

Demokrasi bir yaşam biçimidir (Büyükkaragöz, 1989; Cafoğlu 1997; Gözütok, 1995; Kıncal, 1998; Tezcan, 1994; Yeşil, 2001). Bireylerin demokratik değerlerle kültürlenmeleri ve demokrasiyi benimsemeleri için demokratikleşme sürecinde etkin olarak yer almaları gerekmektedir. 2005 yılında MEB ilk ve ortaöğretim okullarında demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesini uygulamaya koymuştur. Bu projeyle, öğrencilerin demokrasiyi sınıf ortamında öğretmeye ve yaşatmaya başlaması amaçlanmıştır. Demokrasinin geliştirilmesi için bu proje önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu demokrasi bilincinin oluşabilmesi için öncelikle öğretmenlerin demokrasi bilincine sahip olmaları ve sınıflarında bizzat demokratik ortam oluşturmaları gerekmektedir.

• Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, nbayindir@hotmail.com
•• Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, haticezeynep@hotmail.com
••• Arş. Gör., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, demir_sevinc@hotmail.com

Demokrasi eğitimin ve demokratik eğitimin gerekliliği ve önemi, birtakım yasal dayanaklarla da belirlenmiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 11. maddesi şu şekilde belirlenmiştir:

"Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır" (MEB, 2009).

Demokrasinin en temel özelliği, yaşamın kendisini oluşturan düşünce yapısı ve kültürün ürünü olmasıdır. Dolayısıyla kanunlarla, zorlamalarla, ya da zorunlu ders konuları olarak okutulmakla kişilerde demokrasi bilinci geliştirilemez. Demokrasinin yerleşmesi için anayasa, yasa ve anlaşmalar gereklidir; ancak kültürün parçası olması için bunlar yeterli değildir. Demokrasi benimsenmeli, toplumsal hayata yansıtılmalı, yaşanılanlar kanunlarla bir bütün olarak örtüşmelidir (Büyükdüvenci, 1998; Öner, 1998; San, 1994). Örneğin, bireyler haklarını savunup, düşüncelerini açıklayabiliyorsa, demokrasi yasamın bir parçası olmuş demektir. Bu toplumsal yasayış biçimi, var olan kanunlar ve anlaşmalarla bir bütün olarak demokrasinin gerçek hayata geçirilmiş halidir (Büyükkaragöz, 1989; Gürkaynak, 1995; San, 1994).

Demokrasiyi gerçek hayata geçirmenin; demokratik değerlere sahip, demokratik yollarla düşünen, demokratik davranış biçimlerini benimsemiş bireyleri yetiştirmenin en önemli yolu eğitimdir ve bu eğitimin verilmesinde her türlü kitle iletişim araçları, okullar ve öğretmenler önemli yer tutar (Acemoğlu, Johnson, Robinson, Yared, 2004; Gömleksiz, 1988; İflazoğlu & Çaydaş, 2004; Pike, 2007; Tibbits, 1994). Yapılan bazı araştırmalar, öğretmenlerin, "demokrasinin ancak yaşanılarak öğrenileceğini" görüşünde birleştiklerini göstermektedir (Yeşil, 2001). Bu araştırmalardan çıkan bazı öneriler şunlardır:

- Kişinin sosyal yaşamında oldukça önemli yeri olan eğitim kurumlarında öğrencileri düşünmeye, yargılamaya, üretmeye, eyleme ve etkinliğe iten yöntemlerden oluşan bir öğretim süreci seçilmelidir (Yeşil, 2004),
- Bireylere eleştirel düşünme, bireysel sosyal hareket ve grup ile sosyal hareket, sosyal problem çözme becerisi verilmelidir (Marri, 2005),
- Bireylerin kurallara uyabilmesi sağlamalıdır (Miser, 1991),
- Her bireyin öğrenme hızına ve ilgisine uyan, bireye seçme imkânı veren program hazırlanır, gözlem ve deney yapma, ortak araştırma ve inceleme yapma imkânı sağlanmalıdır (Büyükkaragöz, 1989).

Hoşgörü, haklara saygı, tarafsızlık, tartışmaya açık, yardımcı, tutarlı demokratik davranışlar yaşanılır ve yaşatılırsa, demokrasi derslerinden çok daha etkili bir biçimde demokrasi gerçek hayatta kendini bulacaktır (Gömleksiz,1988).

Almanya'da demokrasi eğitimi alanında önemli isimlerden Wolfgang Hilligen, demokrasi eğitimin başarıya ulaşması için dört ana ilkeden söz etmektedir. Bunlar: Sınıfta "açık toplum" yapısı oluşturulması; öğrencilere grup çalışmalarının yaptırılması; öğrencilere araştırma veya çözümleyici yaklaşımı kullandırılması ve sorunların çözümü için bireysel çalışmaların yaptırılması ve öğrencilerin kendi ilgi ve sorunlarını başlangıç noktası olarak almalarının sağlanmasıdır (Shafer, 1987, s.200). Demokratik toplumun modelini oluşturan eğitim kurumlarının bu özellikleri taşıması beklenir. Görüldüğü gibi bu ilkeler demokrasi eğitimi için uygulamaya dönük prensiplere işaret etmektedir. Bireyin yaşadığı ortamda ve yaşayarak demokrasiyle ilgi yetileri (örn., eleştirel düşünebilme, problem çözebilme, aktif katılımcı olma, olayları yorumlayabilme, kendine özgü fikirler oluşturabilme) kazanması, demokrasi eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Binbaşıoğlu (1986)'na göre ise demokratik eğitimin ilkeleri şu şekilde sıralanabilir:

- Demokratik eğitimde bireyden hareket etmek esastır. Eğitimde çocuğun ilgi ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

- Demokratik eğitimde herkes aynı haklara sahiptir. Irk, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey vb. ayrımı yoktur. Herkes öğretim kurumundan kendi becerileri doğrultusunda en yüksek yararı sağlamakla yükümlüdür.
- Demokratik ortamda bir fikir başkasına zorla kabul ettirilemez; ancak inandırma, ikna ve akla uygunluk yöntemlerine başvurulur.
- Demokratik eğitimde her birey kendine özgü bir kişilik kabul edilir, ona saygı gösterilir ve bu kişiliğin geliştirilmesine yardım edecek yönde devam edilir.
- Demokrasilerde karar veren toplumun bireyleri ya da onların iradeleri olduğu gibi, demokratik eğitimde de eğitimin yükü, merkezi öğrenciler üzerindedir.

Toplumun; uzlaşmacı, işbirliğine açık, haklara saygılı bireylerden oluşması beklenen bir haslettir. Bunun gerçekleşmesi bu yönde verilecek eğitimin toplum üzerindeki etkisini daha da artırmaktadır. Eğitimle bireylerin özgür ve demokratik toplum düzenini sürdürmesi ve buna ilişkin bir eğitim sürecinde yer alması toplumun ve bireylerin demokrasiyi organik olarak yaşamasını gerektirmektedir. Eğitimle formal olarak vücut bulacak bu yaşantılar ancak planlı olarak hazırlanan, sunulan ve işleyen öğrenme ortam ve yaşantıları ile mümkün görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, geleceğin demokrasi anlayışını geliştirecek ve bizzat yaşatacak olan nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarının demokratik ortamı geliştirmeye dönük akademik öngörülerini saptamaktır. Dolayısıyla bu amaç, adayların hizmet öncesinden hizmet içine kadar demokrasiyi algılayışları ve işlevinin farkında oluşlarını ortaya koymayı kapsamaktadır. Araştırma denencesi, eğer öğretmen adaylarının demokratik anlayışın yerleşmesi için yeterince demokratik ortamların oluşturulması yönünde bir faaliyetleri olacaksa ileride o denli bu amaç için çaba harcayacaklardır, sayıltısına dayanmaktadır.

2.YÖNTEM

Araştırma, öğretmen adaylarının sınıfta demokratik ortamı geliştirmeye ilişkin öngörülerini belirlemeye yönelik betimsel bir yapıdadır. Araştırmanın örneklemini 2008–2009 öğretim yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde lisans eğitimlerine devam eden 267 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacıların geliştirdiği **Demokratik ortam geliştirme anketi** kullanılmıştır. Anket 0,845 güvenirlik katsayısına sahiptir. Geliştirilme aşamasında tek boyutlu (ortam) olarak tasarlanan anket yapılan betimleyici istatistikler için (frekans, yüzde, ortalama) araştırmacılarca yeterli görülmüştür. Araştırmanın amacı dâhilinde, öğretmen adaylarının demokratik ortamı nasıl geliştirecekleri araştırma ile yapılacak yordamalara bağlıdır. Dolayısıyla amaç, adayların ileriye dönük olarak sınıflarında demokratik bir ortam yaratabilmelerini sağlayacak öngörülerini betimlemektir. Araştırma bulguları, verilerin betimsel olarak sınanmasıyla sınırlıdır.

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğretmen adaylarının sınıfta demokratik ortamı geliştirmeye yönelik görüşlerinden her zaman katılma durumlarına göre analiz yapılmıştır.

Çizelge 1. Demokratik ortam geliştirme anketi

Göreve başladığınızda sınıfınızda demokratik ortamı geliştirmek için neler yaparsınız?	Frekans f	Yüzde %	Ortalama X	S Sapma
1- Öğrenciler arası pozitif tartışmaları desteklerim	152	56,9	1,52	,679
2- Öğrenciler arası tartışmaları demokratik ortam için araç kabul ederim	130	48,7	1,70	,810
3- Öğrencilerin söylediklerini dinlerim	170	63,7	1,45	,655
4- Öğrencilerin her şeyi daima sorgulamasını isterim	101	37,8	1,91	,852
5- Öğrencilerin öğretmen olarak her söylediğimi dinlemelerini isterim	68	25,5	2,30	1,022

6- Pozitif tartışmanın öğrencilerin eğitimi açısından olumlu olduğunu düşünürüm	151	56,6	1,55	,741
7- Karar verme sürecinde bütün faktörleri göz önünde bulundururum	135	50,6	1,61	,740
8- Öğrencilerin isteklerini dikkate alırım	133	49,8	1,61	,708
9- Öğrencilere düşünme tekniklerini (yaratıcı ve eleştirel…) öğretirim	155	58,1	1,53	,727
10- Öğrencilerin çatışma çözme yetilerini geliştirmeye yönelik çalışma yaparım	107	40,1	1,78	,798
11- Öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerini sağlarım	172	64,4	1,44	,682
12- Sınıf ortamını demokratik düşünüşü uygun olarak düzenlerim	155	58,1	1,53	,706
13- Öğrencilere sorumluluk verirken her zaman demokratik davranırım	156	58,4	1,57	,793
14- Öğrencilerin farklılıklara ve farklı düşüncelere saygı ile yaklaşmasını sağlarım	156	58,4	1,52	,712
15- Öğrencilerin farklılıklara ve farklı düşüncelere saygı ile yaklaşırım	146	54,7	1,66	,893
16- Öğrencilerin kabul edilmesi imkânsız düşünlerini hemen kabul ederim	27	10,1	3,28	1,182
17- Demokrasi ile ilgili hayal güçlerini desteklerim	98	36,7	1,91	,886
18- Cinsiyet, dil, din ırk ayrımı yapmadan, güçlünün değil haklının yanında olunması gerektiği anlayışını aşılarım	194	72,7	1,36	,698
19- Sınıf dışında da demokrasinin sürdürülmesi gerektiğini vurgularım	167	62,5	1,45	,667
20- Çok sesliliğin olumlu olduğunu vurgulayan çalışmalar yaparım	85	31,8	2,08	,958
21- Kendi demokratik yaşantımla öğrencilere örnek olurum	116	43,4	1,81	,871
22- Değerlerime uymayan düşünceleri reddederim	25	9,4	3,46	1,202
23- Tarihi olayları demokratik ortam oluşturulmasında örnek olarak kullanırım	81	30,3	2,04	,915
24- Sınıf içindeki farklı sosyal-kültürel durumların demokratik sınıf ortamının oluşması için bir araç olarak kullanırım	103	38,6	1,83	,818
25- Demokrasiyi engelleyenlere taviz vermem	95	35,6	1,94	,912
26- Okulun Sosyo-ekonomik durumuna göre demokrasi anlayışı belirlerim	56	21,0	2,59	1,245
27- Demokrasi çoğunluğun dediğinin kabul edilmesidir anlayışını vizyona koyarım	45	16,9	2,68	1,164
28- Sınıfta azınlıkta kalan düşünceler dikkate almam, aldırmam	28	10,5	3,82	1,311
29- Sınıfta dayanışmayı desteklerim	170	63,7	1,51	,811
30- Sınıf kurallarını öğrencilerin oluşturmasını sağlarım	70	26,2	2,31	1,051
31- Kulüplere öğrencileri ilgi ve yeteneklerine göre ben belirlerim	47	17,6	2,98	1,276
32- Kulüp seçimlerini öğrencilerin tercihine bırakırım	98	36,7	1,94	,910
33- Öğrencilerde empati gelişimi desteklerim	145	54,3	1,57	,735
34- Sırasını beklemeyi öğretirim	153	57,3	1,48	,609
35- Öğrencilerin farklı gerçekleri öğrenmesini sağlarım	142	53,2	1,59	,742

36- Ceza yerine çözümlere odaklanmayı öğretirim	144	53,9	1,60	,761
37- Öğrencilere çeşitli vesilelerle seçme seçilme olanağı veririm	142	53,2	1,59	,767
38- Bütün öğrencilere sorumluluk veririm	140	52,4	1,64	,821
39- Başarılı öğrencilere karar vermede daha çok imkân tanırım	42	15,7	3,16	1,348
40- Bir problemi çözemediklerinde hangi durumda kimden yardım alacağını anlatırım	125	46,8	1,77	,896
41- Öğrencilerin liderlik becerilerini açığa çıkartırım	126	47,2	1,70	,791
42- Yeniliğe açık olmalarını belirtirim	148	55,4	1,54	,700
43- Sınıf kurallarını ben belirlerim	36	13,5	3,28	1,277
44.Sınıf kurallarını sadece ben denetlerim	35	13,1	3,36	1,291
45. Sınıf başkanını ben seçerim	21	7,9	3,93	1,224

Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının %72,7'si cinsiyet, dil, din ırk ayrımı yapmadan, güçlünün değil haklının yanında olunması gerektiği anlayışını aşılayacağını %64,4'ü öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerini sağlayacağına, %63,7'si sınıfta dayanışmayı destekleyeceğini, %63,0'ı öğrencilerin söylediklerini dinleyeceğini, %62,5'i sınıf dışında da demokrasinin sürdürülmesi gerektiğini vurgulayacağını, %56,9'u öğrenciler arası pozitif tartışmaları destekleyeceğini, %56,6'sı pozitif tartışmanın öğrencilerin eğitimi açısından olumlu olduğunu düşüneceğini, %50,6'sı karar verme sürecinde bütün faktörleri göz önünde bulunduracağını, %58,1'i öğrencilere düşünme tekniklerini (yaratıcı ve eleştirel…) öğreteceğini, %58,1'i sınıf ortamını demokratik düşünüşü uygun olarak düzenleyeceğini, %58,4'ü öğrencilere sorumluluk verirken her zaman demokratik davranacağını, %58,4'ü öğrencilerin farklılıklara ve farklı düşüncelere saygı ile yaklaşmasını sağlayacağını, %54,7'si öğrencilerin farklılıklara ve farklı düşüncelere saygı ile yaklaşacağını, %54,3'ü öğrencilerde empati gelişimini destekleyeceğini, %57,3'ü sırasını beklemeyi öğreteceğini, %53,2'si öğrencilerin farklı gerçekleri öğrenmesini sağlayacağını, %53,9'u ceza yerine çözümlere odaklanmayı öğreteceğini, %53,2'si öğrencilere çeşitli vesilelerle seçme seçilme olanağı vereceğini, %52,4'ü bütün öğrencilere sorumluluk vereceğini, %55,4'ü yeniliğe açık olmalarını belirteceklerini bildirmişlerdir. Yukarıdaki yüzdeliklerden de anlaşılacağı gibi adaylar, sınıflarında demokratik ortamı yerleştirmeye dönük olarak demokrasinin gereklerini yerine getirme yönündedirler. Yani sorunlara yönelik öğrencileri arasındaki pozitif tartışmaları desteklemek, daima haklının yanında yer almak, her düşünceye önem vermek gibi demokratik ölçüdeki her türlü dayanışmayı desteklemek ve yaşatmak istemektedirler.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının sınıflarda demokrasinin yerleşmesi ve geliştirilmesine dönük öngörülerini ortaya koyma amacıyla yapılan bu araştırma sonuçlarına göre, adayların anket maddelerine en çok katılma oranlarına bağlı olarak, öğrencileri dinlemeleri ve onların kendilerini özgürce ifade edebilmelerini sağlamaları gerektiği yönünde diğer maddelere oranla daha çok katıldıkları saptanmıştır. Ayrıca, cinsiyet, dil, din ırk ayrımı yapmadan, güçlünün değil haklının yanında olunması gerektiği anlayışını aşılamak ve öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerini sağlamayı öngörmektedirler. Yapılan tanımlayıcı istatistiklere göre, öğretmen adaylarının ileride kendi sınıflarında demokrasinin yerleşmesi için oldukça olumlu ve demokrasi anlayışını yerleştirmeye dönük düşünmektedirler. Öyle ki adaylar, sınıflarında demokrasinin temelini oluşturmak adına yapılması beklenen her türlü değişkenden haberdar olup, bunları gerçekleştirme adına olumlu bir bakış açısına sahiptirler. Anket uygulaması esnasında gerçekleşen sorularda ise adayların bir bölümü öğrenim hayatları boyunca zaman zaman demokratik olmayan uygulamalarda karşılaştıkları ve ülkemizde demokrasinin tam olarak algılanamadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla adayların hayatları boyunca yaşamış oldukları anti de-

mokratik tavırlarında farkında oldukları ve bu hoşnutsuzlukları kendi sınıf ortamlarında bertaraf etmeye dönük davranışlara dönüştürmeleri beklenen bir tepkidir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin hizmet öncesinde makro anlamda demokratik tavırlarla yetiştirilmesi, demokrasiyi tam olarak kavrayıp, yaşam alanlarının içinde görmelerinin sağlanması, demokrasinin öneminin kavratılması, sınıf ortamında kendi öğrencilerine uygulayacakları demokratik tavırları ve ortamı hazırlamak için onlarda süreğen bir farkındalık sağlanması gerekmektedir. Ayrıca adayların bazı maddelerde sınıflarında demokratik bir ortam oluşturmalarında çok da kararlı davranmadıkları görülmüştür. Örneğin; "öğrencilerin her şeyi daima sorgulamasını isterim" maddesine adayların sadece %37,8'i katılmaktadır. Halbuki sorgulama, eleştirel düşünme demokratik ortamların olmazsa olmazlarıdır. Bu açıdan adayların eğitimleri boyunca özellikle demokrasiye ilişkin kavram ve düşünceleri iyi sorgulamaları ve yaşamaları gerekmektedir. Dolayısıyla geleceğin demokratik yaşamını inşa edecek olan adayların çevrelerindeki her türlü olumlu ya da olumsuz koşulun farkına varıp bu yönde sorumlu bir katılımcı olması bilincine erişmesi gerekmektedir. İnsan hakları ve demokrasi eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi (Kaldırım, 2005; Kepenekçi, 2000; Tibbits, 1994) adayların demokrasi ile kendi sınıflarındaki demokratik ortamda etkileşmeleri sağlanmalı ve demokrasiyi destekleyecek benzetim, tartışma, öyküleme, drama ve rol yaptırma, diğer sanatsal etkinlikleri de içeren yaşama dönük öğretimler üzerinde yoğunlaşmaları desteklenip sağlam bir demokrasi bilinci oluşturmalarına yardımcı olunmalıdır. Böylece, demokratik bakış açısıyla yetişmiş öğretmenler ve demokrasiyi benimseyip kendi öğrencilerine de yaşatmayı ilke edinmiş adaylar yetiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Acemoğlu, D. Johnson, S. Robinson, J. A. ve Yared, P. (2004). **From Education to Democracy,** Retrieved from econ-www.mit.edu/files/294. (11.05.2009).

Binbaşıoğlu, C. (1986). "Demokratik Davranışlar ve Demokratik Eğitim ilkeleri," **Çağdaş Eğitim,** 109, ss. 15–20.

Büyükdüvenci, S. (1998). **Türkiye'nin Demokrasi ve Eğitim Sorunsalı,** Yeni Türkiye: Cumhuriyet Özel Sayısı, 2 (23–24). ss. 1059–1063, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

Büyükkaragöz, S. S. (1989). **Ortaöğretimde Demokrasi Eğitimi,** Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Konya.

Cafoğlu, Z. (1997). Eğitim ve Demokratik Kimlik, **Yeni Türkiye: Demokrasi Özel Sayısı,** 17, ss. 594–598, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

Gömleksiz, M. (1988). **Demokratik Bir Sınıf Ortamı Açısından Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarının Ve Öğrencilerinin Davranışlarının Değerlendirilmesi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi.

Gözütok, F. D. (1995). **Öğretmenlerin Demokratik Tutumları,** TÜDAV Yayınları, Ankara.

Gürkaynak, İ. (1995). **Eğitimde Hoşgörü, Hoşgörü ve Eğitim,** ss. 82–91, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.

İflazoğlu, A. ve Çaydaş, E. (2004). Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Okuyan Birinci Sınıf Öğrencileri İle Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Demokratik Tutumları İle Otoriteryen Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı,** İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Kaldırım, E. (2005) . "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları, " **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,** 25/3, ss. 143–162

Kepenekçi, Y. K. (2000). **İnsan Hakları Eğitimi,** Anı Yayınevi, Ankara.

Kıncal, R. Y. (1998). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş,** Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum.

Marri, R. A. (2005). "Building A Framework For Classroom-Based Multiculturel Democratic Education: Learning From Three Skilled Teachers," **Teachers College Record,** 107/5, 1036–1059.

MEB. (2009). **Milli Eğitim Bakanlığı, 11. Madde.** http://www.yargitay.gov.tr/bilgi/kanun_liste. (10.04.2009)

Miser, R. (1991). "Demokrasi Eğitimi," **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi,** 24/1.

Öner, N. (1998–1). **Demokrasinin Epistemolojik Dayanağı, Felsefe Dünyası,** 27, ss. 2–5, Türk Felsefe Derneği Yayını, Ankara.

Pike, A,M. (2007). "Values and visibility: the implementation and assessment of citizenship education in Schools," **Educational Review,** 59/2, ss. 215–229.

San, C. (1994). Demokratik Siyasal Kültür ve İnsan Hakları, **İnsan Hakları Yıllığı,** 16, ss. 3 –13, TODAİE Yayınları, Ankara.

Shafer, S. F. (1987). "Human Rights Education in Schools," **Human Rights and Education,** (Ed. Norma Bernstein Tarrow), ss. 191–205, Pergamon Press, New York.

Tezcan, M. (1994). **Eğitim Sosyolojisi,** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Tibbits, F. (1994). "Human Rights Education in Schools in The Post Communist Context," **European Journal of Education,** 29/4, ss. 363–376.

Yeşil, R. (2001). **İlköğretim Düzeyinde Okul ve Ailenin Demokratik Davranışlar Kazandırmadaki Etkisi,** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeşil, R. (2004). "İnsan Hakları Ve Demokrasi Eğitiminde Yöntem," **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,** 5/1, ss. 35–41.